

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

214 - SAVING THE JEWISH PEOPLE AND THE HONEYTRAP OU ISRAEL CENTER - SPRING 2021

• In the last shiur we looked at the use of electricity on Shabbat, which is one contemporary issue of pikuach nefesh - the halachic imperative to save life - as it applies to the modern State of Israel. This week we will look at a second application of pikuach nefesh, which is VERY different!

1. An Israeli rabbi has blessed the use of female spies in "honeytrap" or "honeypot" stings against terrorists .... The ruling by Rabbi Ari Schvat, contained in a study published by the Zomet Institute¹, was first reported by the news agency DPA and published by Haaretz.com. Israeli officials confirmed the rabbinical ruling and the gist of the study for ABC News.

The Zomet Institute studies the intersection of religion and modernity. It examined whether it was acceptable for female agents of Israel's foreign secret service, Mossad, to have sex with the enemy in so-called "honeypot" or "honeytrap" sting missions. Israeli intelligence has made repeated use of honeytraps. In 1966, a female Israeli spy convinced an Iraqi pilot to defect to Israel with his MIG. Twenty years later, a female Mossad agent lured Mordechai Vanunu, a nuclear technician who had revealed details of Israel's nuclear program, from England to Italy, where he was abducted and brought back to Israel.

But according to Haaretz.com, Rabbi Schvat wrote that honeypot missions are "not just a thing of modern-day espionage." In fact, honeypot missions are rooted in Biblical lore, according to the report. "Queen Esther, who was Jewish, slept with the Persian king [Ahasuerus] around 500 BC to save her people," Schvat noted. And, the report noted, Yael, wife of Hever, slept with the enemy chief of staff Sisra to tire him and cut off his head.....

Rules for male Mossad agents were not mentioned in the writings. Schvat's study was praised by Zomet's director, Rabbi Yisrael Rosen, according to Haaretz, though Rosen conceded that "women employees of the Mossad are probably not going to come consult with a rabbi" before their missions.

Richard Esposito, abc news, 8 October 2010²

2. ISRAEL SAYS HAMAS TARGETED ITS SOLDIERS IN 'HONEY TRAP' CYBERATTACK

The Israeli military said operatives of the Palestinian militant group Hamas targeted its soldiers in a months long operation that duped them into downloading spyware with the false promise of exchanging illicit photos with young women. Dozens of Israeli soldiers downloaded the spyware, but the scheme was detected early enough to prevent important secrets from getting out and the Hamas servers hosting the operation were destroyed, the military said on Sunday.

The phishing operation, known as a honey trap, is the third such scheme since 2017 and shows how Hamas exploits social media to elicit information from enemy soldiers—and how difficult it is for Israel and others to prevent such attacks. .... Using fake profiles purporting to be young Israeli women, operatives for the Islamist militant group contacted Israeli soldiers through Facebook, WhatsApp, Instagram—and for the first time since such operations began—the popular messaging app Telegram, highlighting the widening scope of these cyberspying attempts .....

Dov Lieber, Wall Street Journal, Feb 16, 2020³

A] THE HONEYTRAP IN TANACH

3. רב אידי אמר: אשה כלי זיינה עליה (רש"י - ... אין בורג אותה אלא צא עליה וכיון שצא עליה אינו בורגה ...)

עבודה זרה כה

Chazal point out that, unlike a man who requires a weapon to avoid being killed, a woman carries a weapon at all time, which is her ability to entrap a man through sexual advances.

1. Techumin Vol. 30 p68

2. <https://abcnews.go.com/Blotter/israeli-rabbi-blesses-honeytrap-sex-female-spies/story?id=11834845>

3. <https://www.wsj.com/articles/israel-says-hamas-targeted-its-soldiers-in-honey-trap-cyberattack-11581874491>

- We see this in a number of episodes in Tanach:
  - The women of Midian who entrap the Jewish men into Avoda Zara
  - Yael and Sisera
  - Shimshon and Delila

4. שמשון גבור שבגבורים, ודוד חסיד שבחסידים, ושלמה חכם שבחכמים - ונכשל שמשון ע"י אשה, ונכשל דוד ע"י יפת תואר ואשת אוריה - לכך נכתב ענין שמשון ודוד ושלמה שנכשלו - כדי להודיע תוקף אהבת נשים שיותר מדאי הוא והגדיל יצה"ר על הטובים.

ספר חסידים (מרגליות) סימן תריט

Sefer Chasidim understands that the stories of Shimshon (the strongest of men), David (the most pious of men) and Shlomo (the wisest of men) are written in Tanach to demonstrate the weakness of all men to seduction and sexual drives.

B] TRANSGRESSION AND 'THE BIG 3'

5. אמר רבי יוחנן: בכל מתרפאין, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. .... גילוי עריות ושפיכות דמים - דתניא רבי אומר: (דברים כב:כו) **לְוַלְעֵךְ לֹא-תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַעֲכָר חֲטָא מוֹת] כִּי כַּאֲשֶׁר יִקוּם אִישׁ עַל-דַּעְוָהוּ וְרָצְחוֹ לִפְשׁ כֶּן הַדְּבָר הַזֶּה. וכי מה ענין רוצח אצל נערה המאורסה? הרי זה בא ללמד ונמצא למד. מקיש רוצח לנערה המאורסה: מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו - אף רוצח ניתן להצילו בנפשו. ונערה המאורסה מרוצח: מה רוצח - ייהרג ואל יעבור, אף נערה המאורסה - תהרג ואל תעבור. ושפיכות דמים גופיה מנלן? - סברא הוא. כי ההוא דאתא לקמיה דרבא. אמר ליה: מרי דוראי אמר לי זיל קטליה לפלגיא, ואי לא - קטלינא לך. אמר ליה: ליקטלוך ולא תיקטול. מאי חזית דדמא דידך סומק טפוי דילמא דמא דהוא גברא סומק טפוי?**

פסחים כה.

The Gemara establishes that one may save life even if this means breaking any mitzva in the Torah, except the 'Big 3' - murder, adultery⁴ and idolatry. Murder and immorality are closely linked by the Torah, in both directions. The laws of rodef - that one must stop a pursuer even if it proves necessary to kill them⁵ - is learnt from the case of immorality⁶ to murder. The laws of martyrdom - that one must die rather than transgress - are learnt from murder to immorality.

6. כל העבירות שבתורה חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים, אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג - אם הוא בצנעה, יעבור ואל יהרג. .... ואם הוא בפרהסיא, דהיינו בפני עשרה מישראל, חייב ליהרג ולא יעבור אם העובד כוכבים מכויין להעבירו על דת (אפילו על ערקתא דמסאנא). אבל אם אינו מכויין אלא להנאתו, יעבור ולא יהרג. .... ובעבודת כוכבים, ג"ע, ש"ד - אפילו בצנעה ושלא בשעת הגזרה, ואפילו אין העובד כוכבים מכויין אלא להנאתו, יהרג ועל יעבור. הנה: ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה, כגון שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג, אזל אם אונסים לאשה לצא עליה, או שרונים להשליכו על התינוק לחרגו .... אין לריך ליהרג. וכל איסור עבודת כוכבים וג"ע וש"ד - אף על פי שאין צו מיתה, רק לאו צעלמא, לריך ליהרג ולא לעבור.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנו סעיף א

This is ruled in Shulchan Aruch - one must (in most normal situations⁷) break any Torah prohibition to save life except for idolatry, immorality⁸ and murder. This however only applies if the person commits an active deed. If they are physically forced as a victim, they have NO responsibility.

C] THE CHALLENGE OF QUEEN ESTHER

- As recounted in Megillat Esther, Esther was taken by force into the harem of Achashverosh. As a young, unmarried woman would any of these halachic issues impact on her?

7. (אסתר ב:ו) **וּבְמִוֹת אֶבְיָהּ וְאִמָּהּ לְקַחְתָּהּ מֵרַדְכָּי לֹו לְבַת. תנא משום רבי מאיר: אל תקרי 'לבת' אלא 'לבית'. (רש"י על אסתר ב:ז) - רבותינו פירשו לבית - לאשה)**

מגילה יג.

Chazal understand that Esther was in fact married to Mordechai.

4. This includes any 'giluy arayot' - see Rambam Hilchot Yesodei HaTorah 5:6

5. The rescuer is required to try less drastic intervention if possible, but can kill the pursuer if needed.

6. The laws of rodef actually originate in the case of rape of an arusa. The Gemara (Sanhedrin 73a) learns from the verse following the one quoted above (Devarim 22:27) that the woman must be rescued in any way possible, even if the pursuer must be killed.

7. The halacha is different in cases where there is a public chilul Hashem or in a time of anti-Jewish oppression. These halachot are complex and have not been shown in full above.

8. Included in the source above is the continuation of the Rema, who rules that the requirement to die rather than transgress applies even to the Torah prohibitions which are sub-categories of idolatry, murder and immorality, and even where these are NOT capital crimes, but subject to a standard Torah prohibition. In the case of immorality, this includes the prohibition of shemirat negia according to those opinions (such as the Rambam) that this is Biblical in nature. According to the opinions (such as the Ramban) that shemirat negia is essentially rabbinic in authority, this issue would depend on whether one must give up one's life even for rabbinic sub-categories of the 'Big 3' - (see Biur Hagra ibid 14).

8. (אסתר ד:טו) לַדָּבָר כָּלוּס אֶת־פֶּלֶה־הַיְהוּדִים וְגו' ... [וּבִכֹּחַ אֲבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כִדַּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבִדְתִי אֲבִדְתִי] אָמַר רַבִּי אֲבָא: שְׁלֵא כִדַּת הִיא - שְׁבַכְל יוֹם וַיּוֹם עַד עַכְשָׁיו - בְּאוֹנֵס, וְעַכְשָׁיו - בְּרַצוֹן. 'וְכֹאֲשֶׁר אֲבִדְתִי אֲבִדְתִי' - כִּשְׁם שְׁאֲבִדְתִי מִבֵּית אֲבָא כִּךְ אוֹבֵד מִמֶּךָ (רש"י - וְאִסוּרָה אֵינִי לָךְ, דְּאִשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל שְׁנֹאֲסָה מוֹתֵרֵת לְעַלְמָה, וְזִרְזוֹן - אִסוּרָה לְעַלְמָה).

מגילה טו.

In the same vein, Chazal understand that, when Esther was forcibly taken to the king's harem, this was against her will and she was halachically considered to be an 'ones'. On that basis, sexual relationships with the king would NOT prohibit her later to Mordechai, her husband. However, once she was asked to initiate the relationship in order to save the Jewish people, this voluntary relationship would be considered adultery, and would prohibited her to return as a wife to Mordechai.

- Critically, the halachic discussion here concerns her future relationship with Mordechai. Why is there no discussion as to how she was allowed to initiate a relationship with Achashverosh in the first place!? Surely, as we saw above, adultery is not permitted EVEN to save life!
- There are a number of potential logical⁹ answers to this question, including:
  - the action with Achashverosh was for some reason permitted, perhaps a *hora'at sha'ah*¹⁰ or for some other technical reason¹¹.
  - the action with Achashverosh was still considered an 'aveira', but was an 'aveira lishma' (see below).¹²
  - did she actually commit an act of adultery with Achashverosh¹³?
- Of course, on a pshat basis, there is no need to assume that Esther was in fact Mordechai's wife¹⁴. However, this is irrelevant since the question arises from the halachic discussion of Chazal, who read the verses through drash, not pshat¹⁵.

9. והא אסתר פרהסיא הואי! - אמר אביי: אסתר קרקע עולם היתה. רבא אמר: הנאת עצמן שאני.

סנהדרין עד:

The Gemara discusses the circumstances in which a Jew must give up their life 'al kiddush Hashem', one of the examples being a 'public' transgression. On that basis, why was Esther not obligated to die rather than be taken to the harem of Achashverosh? The Gemara gives two answers - (i) Esther was only passive - 'karka olam' - and did not commit any act of adultery; and (ii) the king was not kidnapping her as an anti-Jewish measure of oppression, but for his own pleasure.

10. .... דהא תירוץ אביי קשה טובא. דודאי כשקרא אחשוורוש לאסתר לבא למטתו הלכה בעצמה ולא הובילה אצלו כפותה וגם מסתבר ששכבה בעצמה אצלו ופשקה רגליה דהא לא הבין אחשוורוש שהיא אנוסה וא"כ מדוע לא יחשב זה מעשה ..... לפ"ז יש חלוק גדול אף לענין יהרג ואל יעבור בין מעשה האשה בהליכה ופשוק רגליה דכל זה יכולה לעשות באונס שלא ברצון ותאוה ..... והנה מצאתי .... בשם המאירי שג"כ הוקשה לו על אביי הא עשתה מעשה בהליכתה. ותירץ דאסתר לא הלכה בעצמה אלא הולוכה בע"כ. אבל אינו מתקבל על הדעת בשום אופן דא"כ היה אחשוורוש מבין שהיא יהודית מכיון שבכל לילה היא אנוסה כ"כ שצריכין להולוכה ושצריך לפשוק רגליה בע"כ! וגם היה הורגה, ולא הוזכר שהיא נס בזה .... ולכן ברור שהוא טעות ובודאי הלכה אליו בעצמה כשקרא לה ודרה עמו כדרך איש ואשתו. שכל ההכנות עשתה בעצמה משום דלא היתה מחוייבת למסור עצמה למיתה לאביי מטעם דעדין אינם מעשה העבירה, והעבירה בעצמה היא קרקע עולם.

שי"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן עד

Rav Moshe Feinstein analyses the parameters of consent and 'ones'. His understanding is that when Esther was called the King, even though she walked there and prepared herself, this was still considered ones. It was not possible to simply refuse the King (especially after what happened to Vashti!¹⁶).

- Nevertheless, once Esther initiates the approach to the King most mefarshim¹⁷ understand that she was now consenting and can no longer be considered passive.

9. A mystical answer is given in the Zohar (Vol 3 p276), which explains that God actually sent a sheda (female demon) into Achashverosh in place of Esther. See also Magid Meisharim (Kama, Vayakhel) and Ben Yohoyada (Megila 13b s.v. melamed).

10. A *hora'at sha'ah* is a temporary suspension of a Torah mitzva by a prophet or the Sanhedrin. One famous example is Eliyahu's offering to God on the altar on Mt Carmel. Even though this would normally be a Torah prohibition since the Temple was standing in Yerushalayim, Eliyahu was able to permit this on a temporary basis. Although idolatry cannot be permitted as a *hora'at sha'ah*, other Torah prohibitions may be.

11. We will examine below whether there are different halachic implications to an act of adultery with a non-Jewish man.

12. One nafka mina between a technical heter and an aveira lishma could be whether she would later be permitted to her husband.

13. The Gemara above certainly envisages this as a possibility, hence the question of whether or not she did in the end carry out the action in full.

14. Ramban (Milchamot Hashem on Rif Sanhedrin 18a) understands that, on a pshat level, Esther was not married to Mordechai. Esther 2:2 indicates that only unmarried women were taken for Achashverosh's harem. However Esther 2:17 suggests that there were both 'betulot' and 'nashim' (although this may refer to his prior wives).

15. There is an enormous literature on the difference between pshat and drash. See Rashbam on Bereishit 37:2 for a brief discussion on the attitudes of Chazal to pshat and drash.

16. This is also presented as one of the answers to the conundrum of David and Batsheva. In a normal case of adultery, the offending parties would never be permitted to marry, so whatever happened originally between David and Batsheva cannot have been adultery. The better known answer is that Batsheva was not actually married to Uriah when she slept with David since soldiers would give their wife a conditional divorce. An alternative answer is that when King David summoned Batsheva to him, this was effectively *ones* (as with Esther) since one may not refuse the command of the king. In a case of *ones*, the parties would be allowed to marry later. (See Beit Shmuel EH 11:3).

17. This is not totally clear since, ultimately, she was still subject to the will of the king. Also, some mefarshim (see Shu't Maharik 167) understand that Esther only approached the king to make him desire her and he then demanded that she stay with him. According to this reading, Esther would still have the halachic status of 'karka olam' since she did not initiate the actual sexual act and, as mentioned, she was at all times bound by the authority of the king. As we will see below, this cannot be said of Yael in her relationship with Sisera.

D] THE CHALLENGE OF YAEL

11. (יז) וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל-אֶהֱל יַעֲל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וַיָּבִין בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי: (יח) וַתִּצְאָ יַעֲל לְקַרְאֵת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנָי סוּרָה אֵלַי אֶל-תִּירָא וַיִּסָּר אֵלֶיהָ הָאֶהֱלָה וַתִּכְסְהוּ בְשִׁמְיָהּ: (יט) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי-נָא מַעַט-מַיִם כִּי צָמְאֹתִי וַתִּפְתַּח אֶת-נְאוֹד הַחֶלֶב וַתִּשְׁקֶהוּ וַתִּכְסְהוּ: (כ) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֵד פְּתַח הָאֶהֱל וְהִיָּה אִם-אִישׁ יָבוֹא וְשָׁאַלְךָ וְאָמַר הִישִׁי-פִּי אִישׁ וְאָמַרְתְּ אֵינִי: (כא) וַתִּקַּח יַעֲל אֵשֶׁת חֶבֶר אֶת-יָתֵד הָאֶהֱל וַתִּשֶׂם אֶת-הַמִּקְבֵּת בַּיָּדָה וַתָּבוֹא אֵלָיו בְּלָאֵט וַתִּתְקַע אֶת-הַיָּתֵד בְּרַקְתּוֹ וַתִּצְנַח בְּאָרְצָהּ וְהוּא - נֶרְדָּם וַיַּעַף וַיָּמָת:

שופטים פרק ד

Yael killed the Caananite general Sisera to prevent him escaping to fight another day. She is twice referred to as 'the wife of Chever the Keini' (and again in Shirat Devora - see below).

12. (כו) יָדָהּ לַיָּתֵד וַתִּשְׁלַחנָה וַיִּמְיֶנָה לְהִלָּמוֹת עַמְלִים וְהִלָּמָה סִיסְרָא מִחֶקָה רֹאשׁוֹ וַיִּמְחָצָה וַחֲלַפָה רַקְתָּהּ: (כז) בֵּין רַגְלֶיהָ פָּרַע נָפֵל שָׁכַב בֵּין רַגְלֶיהָ פָּרַע נָפֵל בְּאֶשֶׁר פָּרַע שָׁם נָפֵל שְׁדוּד:

שופטים פרק ה

In Shirat Devora, the killing of Sisera by Yael is described in poetic terms - he fell between legs.

13. אמר ר"נ בר יצחק: גדולה עבירה לשמה ... כמצוה שלא לשמה. דכתיב: (שופטים ה:כד) תבדד מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבדד. (רש"י - על שטתה עזירה לשמה כדי להכניס כחו של אותו רשע כדי שתכא יוכלה להורגו.) מאן נשים שבאהל? שרה, רבקה, רחל ולא. (רש"י - שאמרו לבעליהן לזא אל שפחתן ולא לשם מלוא נחוונו אלא כדי שמתקנאות זו זו.) א"ר יוחנן: שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה, שנאמר: בֵּין רַגְלֶיהָ פָּרַע נָפֵל שָׁכַב וגו'. (רש"י - זין כריעה ופילה ושכיבה אית זכו שזע זכאי קרא.) והא קא מתנהיא מבעילה דיליה! א"ר יוחנן: כל טובתן של רשעים אינה אלא רעה אצל צדיקים, שנאמר: (בראשית לא:כט) הַשָּׂמֶר לָךְ מִדְּבַר עַם-יַעֲקֹב מְטוֹב עַד-רָע. בשלמא רע - שפיר, אלא טוב אמאי לא? אלא לאו ש"מ: טובתו רעה היא, ש"מ.

נויר כג:

Chazal understood that Yael slept with Sisera 7 times to exhaust him, before killing him. They then go on to stress that she did not benefit personally from the relationship. We will see below why that is important.

- Again, we are faced with a halachic dilemma. Chazal clearly describe Yael's action as an 'aveira', but one which was committed 'lishma', and is therefore praiseworthy. Since she was married to Chever, in what way was it praiseworthy for her to commit adultery¹⁸?
- Most mefarshim¹⁹ understand that, once Esther and Yael²⁰ initiated the relationships with Achashverosh and Sisera, they could not have been seen as passive (karka olam - see above). If so, what could be the justification for their actions?

E] SAVING THE MANY vs SAVING THE FEW

14. ואם תשיבני יעל שנשמעה לסיסרא אף ברצונה, כמו שאמרו שבע בעילות בעל אותו רשע שנאמר בין רגליה כרע וכו'. הצלת רבים שאני. וזהו שהקשו עליה ברביעי של נויר (כג) הא מתנהיא מעבירה ר"ל ברצון, ותיירץ כל טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים. אלמא שלא היה קשה להם אלא על שנהנית מעבירה ברצון ולא על הליכתה!

בית הבחירה (מאירי) מסכת סנהדרין עד:

The Meiri questions why Chazal asked concerning Yael how she could receive personal benefit from the relationships with Sisera? Why did they not ask a more basic question - how could she initiate a sexual relationship with him in the first place!!? His answer is that 'saving the many' - hatzalat rabbim - justified her actions. According to this, even though one may not commit an act of immorality to save one life, one MAY do so to save many.

15. **שאלה:** מעשה שהיה כך היה סיעה של בני אדם שהלכו בדרך ואחד מהם אשתו עמו. והיה לעת ערב והלכו למלון אחד סמוך ליער ומצאו שם אנשי בליעל רוצחנים שהמה מועדים להרוג נפשות על עסקי ממון. וכאשר ראה שצרתן צרה שעמדו עליהם להרוג אותם ולא שמעו בהתחננו עליהם על נפשותם אז הפקירה עצמה האשה ברצון בעלה ישראל, וע"י כן הצילה אותם. ועכשיו בא בעלה לשאול אי אשתו מותרת לו כיון שנעשת מצד אונס רציחה ברצונה, ואשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה. או יקבל שכר על הפרישה וכיצד יתנהג עמה?

18. On a pshat level, it is not clear that Yael and Chever were actually Jewish! If so, a non-Jew is not required to die 'al Kiddush Hashem' rather than transgress (Sanhedrin 75a). As with Esther however, the question arises from Chazal's analysis, which is based on drash. See Biur HaGra EH 179:6 who assumes (in a halachic discussion of the laws of Sota) that Yael was both Jewish and married to Chever.

19. There is a minority view that women are by definition classified as 'karka olam' in all cases - see Shu't Seridei Eish 2:36.

20. We saw above that there is room to question whether Ester was truly active. However, Yael was not bound in any way to Sisera and was fully responsible for the relationship.

תשובה: הנה לכאורה דין זה פשוט וערוך לפנינו בתשובת מהרי"ק סי' קס"ז שכתב וז"ל דאפ"ל היכא שאין כאן נדנד עבירה בבעילתה כדי להציל כל ישראל כמו יעל אשת חבר הקני ואסתר שהמציאה את עצמה לאחשורוש בשעה שלא ה' תובעה כדי שיתאווה לה ויהא נח להתפתות לעשות לה בקשתה. אפ"ה נאסרה על מרדכי בעלה עכ"ל. הרי להדיא אסורה לבעלה ישראל.

... אמאי תהא אסורה לבעלה ישראל? אלא ודאי דהחילוק הוא כדעת מהרי"ק וכמ"ש דכשאונס והאימה הוא על הביאה עצמה אז היא מותרת. משא"כ אם ביאתה ברצון רק שע"י כן הצלתה מצויה אף דשפיר עבדה מ"מ יש לאסרה לבעלה ישראל ואף שבתשובת בית יעקב סי' ל"ט האריך לסתור דברי מהרי"ק ולצדד היתרא בנדון כזו, ובאמת גרם לו שלא עיין בגוף תשובת מהרי"ק וראיותיו שהם ברורים, ואלו ראה וידע לא היה חולק כי דברי מהרי"ק מוכרחים. ... **לכן נ"ל דאשה זו אסורה לבעלה, אף שאין כאן נדנד עבירה שעשתה להצלת רבים מ"מ נאסרה לבעלה כמו יעל ואסתר.**

שו"ת שבות-יעקב ח"ב סי' קיז

The Shevut Ya'akov (R. Yaakov Reischer - 17/18C Prague) records the tragic case of a group of travellers who were hijacked by bandits who were intent on killing them. There was one couple in the group and the wife, with the consent of her husband, agreed to sleep with the leader of the bandits if he would spare their lives, and this is what happened. The husband then asked the Shevut Ya'akov (i) if they had acted correctly; and (ii) if he was permitted to remain married to his wife since she had effectively been forced to act in this way, which was equivalent to rape²¹. The answer, based on the Maharik, was that the woman had acted correctly. She had been permitted to initiate the relationship with the bandit, like Esther and Yael, for the sake of saving many lives. However, she was now prohibited²² to remain with her husband, since this was not considered equivalent to a case of rape.

16. וכן נשים שאמרו להם עובדי כוכבים תנו אחת מכם ונטמא ואם לאו הרי אנו מטמאים את כולכם יטמאו את כולך ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל

משנה מסכת תרומות פרק ח משנה יב

One obvious challenge to the suggestion that the individual may commit adultery to save the many, is the ruling of the Mishna, which is ruled²³ in halacha, that if bandits require a group to hand over an individual woman, or they will rape the entire group, they may NOT hand over one person, even to save the many.

- The distinction here may be between 'handing over' an individual (which is prohibited) and the individual volunteering (which may be permitted to save the many).
- The story of Papus and Lulinus (Taanit 18a) is also relevant. These two individuals admitted to a murder that they had not committed in order to save the community of Ludkiya from massacre.

17. .... אסור להצילו בסכנה ודאית של עצמו. וזה שפפוס ולוליינוס אחים שאמרו על עצמם שקר שהם הרגו בת המלך כדי להציל את ישראל ... אף שמשמע שהם לא היו בכלל הגזירה מדחזינן שעשו דבר היותר גדול שהרי בשביל מצוה זו אין בריה יכולה לעמוד במחיצתן כדאיתא בגמ' שם - הוא משום דהצלת ישראל שאני.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קעד

R. Moshe Feinstein rules that one person may not volunteer to take the place of another who is sentenced to death. However, Papus and Lulinus were permitted to volunteer to be killed in order to save multiple Jewish lives.

F] SAVING ALL OF KLAL YISRAEL

18. ומ"מ גוף דין זה שיהיה מותר לאשת איש לזנות ברצון כדי להציל נפשות אינו תורה. ולא ישר בעיני מה שראיתי באיזה תשובה ולפי שאני לעת עתה בכפר לא אוכל לאכזר באיזה תשובה וכמדומה אני שהיא תשובת בית יעקב. באנשים ונשים שהלכו בדרך וקם עליהם ארכיליסטים אחד בשדה עם חבורת ליסטים שכמותו להרוג את כולם. וקמה אשה אחת מהם אשה יפת תואר מאד והתחילה להשתדל עם האיש ראש הליסטים בדברים עד שפתתו בחלקת לשונה שנתאוה לה ונבעלה לו ביער מן הצד, ועל ידי כן הצילה את בעלה עם כל הנפשות. ופסק בתשובה ההיא ששפיר עבדה ומצוה רבה עבדה ששדלתו לזה להציל נפשות רק שאעפ"כ נאסרה על בעלה והביא ראייה מאסתר. .... אבל היכא שאינה אנוסה על גוף הביאה ואדרבה היא משתדלת לזה להציל נפשות לא מקרי קרקע עולם ואשה ואיש שוים ותהרג ואל תעבור. **ואסתר שאני שהיתה להצלת כלל ישראל מהודו ועד כוש ואין למדין הצלת יחידים מהצלת כלל ישראל מנער ועד זקן מהודו ועד כוש.** ושם היה בהוראת מרדכי ובית דינו ואולי ברוח הקודש.

שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא - יורה דעה סימן קסא

The Node BeYehuda (18C Prague) disagrees with the psak of the Shevut Yaakov. He rules that the comparison with Esther is flawed since Esther was not simply saving the many but the whole Jewish people! Also, it is quite possible that she received a hora'at sha'ah from Mordechai and the Sanhedrin or indeed from her own prophecy! None of these heterim were relevant in the case of the bandits in the forest.²⁴

21. A woman who is raped is permitted to remain married to her husband, unless he is a Cohen.

22. The Shevut Yaakov quotes, and disagrees with, a contemporary authority - the Beit Yaakov (R. Yaakov Suzmir) - who permitted a woman to her husband in a similar case.

23. See Rema YD 157:1.

24. The main focus of this responsum of the Node Beyehuda is actually the question of whether, and if so when, it is appropriate to derive halachic conclusions from midrash and

19. ... כ"ז שאינו כלל ישראל, כיחידים דמו .... אבל להצלת כלל ישראל י"ל דאין צריך הוראת ב"ד, דפשוט הוא דהוי למגדר מילתא. וע"כ התירה יעל לעצמה בלא ב"ד. ובזה י"ל ג"כ דאזדא ראייה מאסתר אפילו בלא סברא דכלל ישראל. דשם עשתה ע"פ הוראת מרדכי, דהוי כב"ד, ומותר בודאי בתור הוראת שעה. אבל בלא היתר ב"ד י"ל דהדרין לכללן, דאין לך דבר העומד נגד וחי בהם, אלא דמסברא פשוט הוא דלכלל ישראל א"צ היתר ב"ד, וכמש"כ מיכל.

שו"ת משפט כהן (ענייני ארץ ישראל) סימן קמג

Rav Kook suggests that, to save an individual through an act of immorality would normally be prohibited and so requires a hora'at sha'a from a Sanhedrin (or Navi). But to perform an act of immorality to save Klal Yisrael does not require a hora'at sha'a or prophetic mandate²⁵, as we see from the action of Yael.

20. ופריך דיעל גמי הוה עזירה שלא לשמה דהא מתהניא מעזירה. ומשני דלא מתהניא ועשתה עזירה לשמה כדי להציל את ישראל.

תוספות כתובות ג: ד"ה ולדרוש להו דאונס שרי

This focus on saving all of Klal Yisrael is found in Rishonim - here in Tosafot, but see also the wording of the Maharik, who was quoted by the Shevut Yaakov as a precedent for the saving of many, but in fact says 'lehatzil kol Yisrael'!

G] WHO IS INCLUDED IN 'KLAL YISRAEL'

• Returning to our original question - would it be permitted for a married woman to be recruited as a spy to seduce the enemy to obtain military secrets which were essential to the safety of the State of Israel? If it is indeed permitted to do so 'to save all of Klal Yisrael', would saving the Yishuv in the State of Israel be considered 'all of Klal Yisrael', even though there are millions of Jews outside this area who are not directly endangered²⁶?

21. (יג) וְאִם כָּל-עַדַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלַם דְבַר מֵעֵינֵי הַקֹּהֵל וְעָשׂוּ אֶחָת מִכָּל-מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא-תַעֲשִׂינָהּ וְאָשְׁמוּ: (יד) וְנִדְעָה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקֹּהֵל פָּר בֶּן-דְּבָר לַחֲטָאת וְהִבְיִאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אֱהֵל מוֹעֵד:

ויקרא פרק ד'

One of the mitzvot relates to a situation where 'all the congregation of Israel' commits a sin unwittingly due to an incorrect ruling of the Sanhedrin. To whom does this refer?

22. .... עשו רוב אנשי ארץ ישראל על פיהם .... ואין משגיחין על יושבי חוצה לארץ שאין קרוי 'קהל' אלא בני ארץ ישראל ....

רמב"ם הלכות שגות פרק יג הלכה ב

The Rambam is clear that ONLY the Jews living in Eretz Yisrael are called a 'kahal'. The Jews living in chu'l may number millions, but they will always be considered to be a collection of individuals and not a 'kahal'.

23. שלא מציינו חשיבות זו לארץ מיוחדת כ"א להקהל היושב בא"י. וכמש"כ עפ"ד הגמ' בהוריות מקרא דכל הקהל (מלכים א' ח:סה) [וְכָל-יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהֵל גְּדוֹל] מִלְּבוֹא חֲמַת עַד-נַחַל מִצְרַיִם! אבל בכל שאר ארצות כ"ז שאין שם רוב האומה כיחידים דמי.

שו"ת משפט כהן (ענייני ארץ ישראל) סימן קמד

Rav Kook clarifies that the 'kahal' status of the Yishuv in Eretz Yisrael applies only when the majority of Jews in the world live in Eretz Yisrael. In our times, this is be'H on the verge of becoming the case²⁷.

24. אבל צנס שנעשה ליחיד לא התקינו לומר הלל. ומה שאמר יחיד לא יתחיל - רוזה לומר כשנעשה גם שלא צנופיא [דכל] ישראל לא יתחיל לצרך על ההלל .... דאפי' צבור נקראין יחיד - דכל היכא דלא הוה צנופיא דכל ישראל יחיד מיקרו.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ח עמוד א

Rabbeinu Yona explains that we do not say a beracha on Hallel unless it for a miracle that affected 'all the congregation of Israel', such as a Chanuka. Interestingly, only a part (and possibly a minority!) of the Jewish people lived in Eretz Yisrael at the time of the Chanuka miracle²⁸!

agaddata. We examined this in depth in previous shiurim - see <https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2021/04/Halacha-and-Kabbala-Part-1.pdf> and <https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2021/04/Halacha-and-Kabbala-Part-2.pdf>

25. See Rav Shvat's article (p75) for a suggestion expansion of the concept of 'ruach hakodesh' to include not only the prophetic kind, but also that of 'gevura', such as with Yiftach (Shoftim 11:29) and Shimshon (Shoftim 14:19).

26. Note that the examples of both Esther and Yael did relate the entirety of the Jewish people.

27. See <https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2019/10/Implications-of-the-Majority-of-Jews-Living-in-Israel.pdf>

28. This issue impacts on the saying of Hallel with or without a beracha on Yom Ha'atzmaut/Yom Yerushalayim.

H] SAVING LIFE - BUT WHEN?

- How direct does the pikuach nefesh need to be? In the case danger to an individual, the pikuach nefesh must be 'lefaneinu' - present at the time, albeit subject to an element of (even multiple) doubt²⁹.
- In the case of 'saving the Jewish people', Esther was facing a real and present danger which required her to act. There was of course a serious doubt as to whether her actions would be successful, but this is akin to a safek in pikuach nefesh lefaneinu.
- However, in the case of Yael, the Caananite army was already defeated³⁰. Killing Sisera was needed to prevent a possible future battle which may or may not ever happen!

25. משום דהצלת כל ישראל היתה תלויה בכך, שלא יוסיף עוד סיסרא לאסוף חיל יותר מבראשונה. ולא בכל יום מתרחיש ניסא!

חידושי היעב"ץ נזיר כג:

R. Yaakov Emden addresses this point and explains that Yael's actions were still required to save Klal Yisrael. If Sisera had lived to fight another day, he could well raise a new army and the Jewish people could not rely on another miraculous victory!

- In our case of a spy trying to obtain information, the actions required to obtain the information are not certain to succeed and, even if they do, the information will need to be processed to decide if it can be acted upon, and how. Nevertheless, where there is a real and present danger of a threat to Klal Yisrael, the actions of Yael will be an important precedent.

I] RELATIONS WITH A NON-JEWISH MAN

- In both the cases of Esther and Yael (and in the modern spy scenario), the halachic issue involves a sexual relationship with a non-Jewish man. Does this make any difference to the halachic analysis.

26. וא"ת ... על כל עזירות יעצור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וג"ע וש"ד. ותיירך ר"ת דאין חייבין מיתה על צעילת מזרי

תוספות כתובות ג' ד"ה ולדרוש

All agree that it would be a capital offence for a Jewish married woman to have an adulterous affair with a Jewish man. However the novel ruling of Rabbeinu Tam is that, if the man were non-Jewish, while the relationship would clearly be halachically prohibited on a Torah level, it would not be of the same severity and would not be a capital offence which was 'yehareg v'al ya'avur'.

27. [דף ע"ד:] והא אסתר פרהסיא הוה פירוש ולמה לא מסרה עלמא לקטלא. תימא! אמאי לא פריך 'והא אסתר עריות הואי', דצלא טעמא דפרהסיא היה לה למסור עלמא משום ערוה! ... ופירש ר"ת דצעילת נכרי אינו אוסרת ולא שייך יהרג ואל יעצור דכיון דאפקריה רחמנא לזרעיה דנכרי ציאתו נמי לאו שמה ציאה לגבי יהרג ואל יעצור. ומתוך כך פסק דאשת איש שהמירה דתה ונשאר לנכרי וחזרה ונתגרשה מן ישראל ושז נתגייר צעלה הנכרי והתיר ר"ת להגר לקחת אותה לאשה. ואף על גז דקי"ל כשם שאסורה לצעל כך אסורה לצועל, מ"מ ציאת הנכרי אינה ציאה כלל וריצ"ם היה סותר דבריו כמו שכתוב בתוס'. אכן רבינו יחיאל עשה מעשה כרבינו תם ולא מטעמיה ... וטעמיה דרבינו יחיאל דס"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי והביא שעתא לאו צר איסורא היא.

מרדכי מסכת סנהדרין פרק בן סורר רמז תשכ

Rabbeinu Tam ruled accordingly in the case of a married Jewish woman who had conducted an extra-marital affair with a non-Jew. After her husband died, she did teshuva and the non-Jew also converted to Judaism! Rabbeinu Tam permitted her to married the new convert on the basis that her earlier relationship did not have the severity of full giluy arayot. Most poskim of the time (and after) disagreed, although Rabbeinu Yechiel permitted a similar case on the basis that the convert was now considered an entirely new person.

28. אצל צציאת גוי, דצלאו הכי היתה אסורה לו, לא קרינן ציה (צמדצר ה:כט) וְנִתְמַלְאָה – אחד לצועל (סוטה כו). ונהי דנאסרה לצעל מכל מקום לא ניתוסף צה איסור לצועל צציאתו כיון דצלאו הכי היתה אסורה לו. ... וצארחות חיים (ח"צ הלכות כתובות סו"י כה עמ' 100) כתוב דאין לסמוך על רבינו תם שכל חכמי דורו נחלקו עליו!

בית יוסף אבן העזר סימן קעח (יט)

The Beit Yosef rules that the position of Rabbeinu Tam is a 'da'at yachid' which cannot be relied upon.

29. We examined this issue in the series of shiurim on autopsies. We saw there that there is a significant difference in halacha between different applications of pikuach nefesh. In the case of a collapsed building on Shabbat there is an real and present concern of saving life, and one must break Shabbat even where there are multiple layers of doubt - was anyone in the building? Are they still alive or not? Will we be able to save anyone? However, other cases are too far remove to be considered pikuach nefesh lefaneinu. We would never allow medical researchers to break Shabbat in case they happened to make a major break-through that day which could save millions of lives. See

<https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2021/01/Burial-Dissection-and-Autopsy-Part-1.pdf>

<https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2021/01/Halachic-and-Hashkafic-Issues-in-Contemporary-Society-OU-Israel-Center-Shiur-198-Burial-Dissection-and-Autopsy-Part-2.pdf>

30. See Shoftim 4:16-17 which narrates the scale of the defeat of Sisera's army.

29. עובד כוכבים הבא על בת ישראל, אינו בכלל גילוי עריות. (ש"ך ס"ק יד – דוקא פנויה אבל א"א גילוי עריות ממש הוא ... ואף על גב דדעת ר"ת דאפילו אשת איש נמי, מכל מקום אין כך דעת כל הפוסקים.)

רמ"א שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנז סעיף א

The Rema (as understood by the Shach) rules that a relationship between a single Jewish woman and a non-Jewish man is not fully giluy arayot (although it is clearly prohibited). However, for a married Jewish woman there is effectively no distinction.

• In our case, the honey-trap will be likely to involve a Jewish woman and a non-Jewish man. Although we have seen that there are potential heterim which would even allow a married woman to act in this way in order to save the Jewish people, it would clearly be preferable, where possible³¹, to recruit an unmarried woman, if this could be done without compromising the success of the operation.

J] DEFINING THE PARAMETERS OF CONSENT

• Defining consent in the case of a sexual relationship has always been complicated. In our case, even if we conclude that it is permitted for the woman (perhaps even when married) to willingly initiate a sexual liaison in order to save Klal Yisrael, we will still need to decide if there was still an element of halachic 'ones' - duress and coercion. This will go to the question of whether the woman would be permitted to return to her husband.

• From the halachic discussion surrounding Esther and Achashverosh, it seems clear that she would NOT be permitted to return to her husband in this case³².

• This also seems clear from the extended halachic discussion concerning a woman who was captured in war or by slavers. There was clearly a serious concern that she may have been raped r'l which, even if true, would nevertheless not prohibit her to return to her husband (unless he was a Cohen). The halacha discusses at length³³ whether there is also a concern that she may have consented to relations in order to win her freedom. In our case, it CLEAR that she consented, so would there be any room to permit her to return to her husband?

30. מתוך כוונה שהיא אנוסה מתוך אונס אותו השמד. ושהיא נכנסת לטובת כלל ישראל מבלי שיקרא אותה לצרכו. שאז לא היה בה חטא שאין זה ברצון. ובהיות שהמטרה היא להצלת ישראל, הותר לה זה.

פירושו על המגילת אסתר המיוחס לרמב"ם

In a commentary on the Megilla which is attributed to the Rambam³⁴, there are midrashic³⁵ ideas indicating that Esther may have been considered 'anusa' despite her approach to Achashverosh.

31. (אסתר היא) וְתַעֲמֹד בְּחֶצֶר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית . אמר רבי לוי: כיון שהגיעה לבית הצלמים - נסתלקה הימנה שכונה, אמרה: אלי אלי למה עזבתני, שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון? (רש"י - אף על פי שאני צאה אליו מאלתי - אונס הוא.)

מגילה טו:

Chazal actually describe Esther's own self-perception as 'anusa', even when she approached Achashverosh willingly!

32. ... אבל אם אינו מתכוין אלא להנאת עצמו אף בע"ז וגלוי עריות ואף בשעת שמד ובפרהסיא יעבור ואל יהרג. והוא שאמר באסתר 'להנאת עצמו שאני' - כלומר שאפילו לא היה בה טעם קרקע עולם כגון שהיו אומרים לה שתלך מעצמה ונמצא עונש הליכה, מיהא בידה יש כאן צד אחר להתיר והוא מטעם הנאת עצמן אף על פי שהיה גלוי עריות ופרהסיא. וכל שכן **ביעל שהיה להנאת עצמו ובצנעה ודנה את עצמה כאנוסה להצלת רבים**. ונמצאו שני תירוץין אלו של קרקע עולם ושל הנאת עצמן שניהם הלכה פסוקה. ונמצאו שכל שאנסתהו ערוה לבא עליה מחשש הריגה או אנס הוא ערוה אין לאנוס להתיר עצמו למיתה בכך.

בית הבחירה (מאירי) סנהדרין עז:

The Meiri appears to see both Esther and Yael as 'anusot', despite their initiating the relationships. He does not however directly address here he issue of whether the woman would be permitted to her husband.

31. This question may also depend on how the element of pikuach nefesh impacts on the otherwise prohibited relationship. Is the prohibition 'dechuya' - pushed aside temporarily, but in such a way that we will try wherever possible to minimize the breach. Or is it 'hutra' - entirely removed in the face of pikuach nefesh, with no need to minimize the breach?

32. This seems clear from the discussion in Chazal and their reading of 'וכאשר אבדתי אבדתי'. See also above where the Shevut Ya'akov ruled that the woman may not return to her husband and disagreed with the Beit Ya'akov, who ruled that she may. The Shevut Yaakov understood that it was clear from the wording of the Maharik that, although her act was permitted to save lives, return to her husband is not.

33. See Even HaEzer Siman 7.

34. It is however unlikely that the Rambam is the author. R. Yosef Kapach, perhaps the greatest recent expert on the Rambam's works, refused to translate the commentary on the basis that the Arabic was written in a style very unlike that of Maimonides.

35. Whoever wrote the commentary, it certainly has no halachic weight in the discussion of whether the woman may return to her husband.

33. וע' בב"ש ס"ק ד' בשם מהרי"ק דגם אם זנתה להצלת ישראל אסורה לבעלה וכו'. הנה לכאורה מוכח להיפך מיעל אשת חבר הקיני. שמפורש בכתוב ובמס' נזיר שסיסרא בעל אותה כמה פעמים ולא נמצא שנאסרה לבעלה. אדרבא מדדייקא דבורה בלשנה בהשירה ואמרה (שופטים ה:כד) **תַּבְּרַךְ מִנְּשִׂים יָעַל אֶשֶׁת חֵבֶר הַקִּינִי**. ולמה קראה אותה 'אשת חבר הקיני'? ובלי מאמר זה נידע על איזה יעל מכונה כי כבר נאמר תחלה שהיתה אשת חבר. וגם מוכח דהיה חבר הקיני עדיין קיים כיון דנאמר תחלה (שופטים ד:יא) **כִּי שָׁלוֹם בֵּין יַבְיָן וְכו' וַיָּבִין בֵּית חֵבֶר הַקִּינִי**. מוכח דעדיין הוא קיים. ולמה קראה אותה דבורה 'אשת חבר' - רק ללמד דהיא עדיין אשת חבר ומותרת לבעלה....

ומה שה' נראה לי לחלק דלא תקשה מאסתר. דהתם באסתר דלא נמשך מהזנות גופה טובת ישראל רק בדרך רחוקה כי עי"כ תמצא חן בעיניו וימלא משאלותה. כיון דהוי זה דרך רחוק והנאה דאתי מעלמא ולא מגוף הזנות, בזה כיון דהזנות הוי ברצון והצלת ישראל הוי הנאה דאתי מעלמא ודרך רחוקה. בזה נאסרה, אבל ביעל כיון דהוי כוונתו להחליש כוחו ולהיות ישן בזה הוי הצלת ישראל מגוף הזנות. והוי הנאה דאתי מגופא לישראל **ודאי הוי אונס ממש ומותרת לבעלה ...**

חכמת שלמה אבן העזר סימן קעח סעיף ג

Rav Shlomo Kluger ruled that there is an important distinction between Yael and Esther. In the case of Yael, her sleeping with Sisera directly enabled her to kill him and save the Jewish people. That direct connection not only permitted her actions but rendered her entirely 'ones' and therefore permitted her afterwards to her husband (as R. Kluger proves from the wording of Shirat Devora). However, Esther's actions did not directly save the Jewish people, but were merely to ingratiate her with the king so that he might grant her wish to reverse the decree against the Jewish people. This level of disconnect between the sexual act and the salvation of the people prevents the classification of her act as 'ones', and she was therefore prohibited to Mordechi afterwards.

- Tragically, many she'elot arose during the Holocaust concerning Jewish women who r'l had been taken to work as 'zonot-sade' for the German soldiers. Rav Ephraim Oshri has a detailed teshuva³⁶ where he rules that these women were unquestionable 'anusot' and permitted to return to their husbands.

- In an 1859 teshuva, R. Yaakov Ettlinger was presented with the shocking case of a charlatan con-man who arrived in a village and boarded briefly with a married woman and her household staff while her husband was away on business. Through his apparently pious behavior he managed to convince the well-intentioned, but incredibly naive, woman that he was actually Eliyahu HaNavi and God had sent him to impregnate her so that she could give birth to Mashiach! She slept with him willingly and he promised her that there would be a sign from God that he was really Eliyahu when a precious gem would appear in her drawer after a few days, although she was not allowed to check the drawer before then. He left and she eagerly sent a message to her husband to come home quickly since they were now going to be rich! After a few days, when the husband had returned, there was clearly no jewel and the charlatan had vanished without trace, she realized how she had been duped. She claimed (truthfully) that her intentions were 100% leshem Shamayim but the husband approached R. Ettlinger to ask if they were permitted to remain married.

R. Ettlinger argued that she was in fact entirely *ones* and ruled, provided two other senior poskim would agree with him, that the woman was permitted to stay with her husband! Most of this fascinating teshuva (which also analyses the case of Esther in depth) is reproduced in the Appendix below.

K] CONCLUSIONS?

Rabbi Schvat reaches the following conclusions in his article:

- It would be permitted, and is indeed a great mitzva, for a female spy to sleep with the enemy to obtain critical information which could save the Jewish people.
- If the woman was married, it is likely that she would be prohibited to remain married to her husband afterwards.
- It is therefore preferable, where possible, for a single woman to carry out this operation, or for the married woman to divorce from her husband beforehand³⁷. She would be allowed to remarry him after, unless he is a Cohen.

As far as I am aware, no poskim have reported receiving practical she'elot from the Mossad on this issue, but of course they would deny all knowledge anyway .....

36. Shu't Min Hama'amakim 1:27.

37. The mefarshim ask why Mordechai and Esther did not simply take this option and explain that it may have become public and exposed Esther's identity before the right time.

APPENDIX - SHU'T BINYAN TZION 155

34.

ב"ה אלטאנא, יום ד' כ"ה אדר ראשון תרי"ט לפ"ק.

שאלה - ... בא מעשה לפני אשר כל השומע תצילנה שתי אזניו! באחת הכפרים ... ודרכם לילך על המסחר מהלך איזה ימים ונשותיהם לבדן בבית עם בניהם ובנותיהם ומשרתיהם. ויהי היום כאשר יצא האיש כדרכו למסחר ואיש אחד בא ממדינת פולין ובגדיו קרועים ויבקש מהאשה מקום ללון. והאשה אשר היתה צנועה ביותר כל ימיה אבל ... רחמה עליו ונתנה לו מקום ללון וגם לאכול ולשתות. אמנם האורח הוא לא אכל אצלה שום דבר מן החי גם לא שתי משקה רק מים. וכנהנה עשה מעשה פרישות וסיגף עצמו בסיגופים קשים. כל היום ישב בחדרו מסוגר וספר בידו גם מדי לילה בלילה עד חצות. ואח"כ היה מתאונן על חורבן בית אלקינו וכששכב לא שכב על מטה וספסל כי אם על הארץ ואבנים תחת ראשו. ומדי יום ביומו טבל עצמו במים קרים של נהר פעמים בעת הקור. כן נהג בבית האשה מיום א' פ' תרומה עד ש"ק פ' תצוה. אמנם בליל שבת אחר גמר סעודתו התינוקים ומשרתי הבית עמדו כלם מעל השלחן והלכו לישן לחדר האחרת. והאיש הרמאי עודנו ישב על השלחן עם האשה לבדו ונכנס אתה בדברים עד ששאלה אותו 'מי אתה ומאין תבא ואנה תלך?' וענה לה שלוחא דרחמנא אנא ושמי אליהו הנביא ואת אחי אנכי מבקש לקבץ אותם מארבע כנפות הארץ ואין מגלין הדבר אלא לצנועין.

והאשה לרוב סכלותה האמינה לו. היא הלכה לישן על מטתה בחדר הסמוך והעוכר הנ"ל עודנו יושב על מקומו ועיין בספר עד חצות לילה. ולאחר חצות עמד והלך לאט על אצבעות רגליו אל המטה אשר האשה שכבה שמה והעיר אותה משנתה וידבר אליה - הנה הלכתי מקצה הארץ ועד קצה הארץ ולא מצאתי צדקת כמותך אשר היא ראויה לצאת ממנה משית. אך המניעה היא מצד בעלך שאינו הגון. לכן לזאת נשלחתי מן השמים לשכב אותך וכעת חיה תלדי בן והוא יהיה משיח בן דוד ויגאל את ישראל. וזה לך האות כי אליהו אנכי הנה ביום ג' הבע"ל לאחר הפרדי מאתך אם תפתח את פתח התיבה אשר עומד פה בחדר משכבך תמצא שם אוצר מטמון רב ארבע מאות דוקאטען של זהב, אך בתנאי שלא תפתח התיבה קודם זמן המוגבל. כה דבר אליה הנואף עד שפתה וטמא אותה פעמים בליל שבת ומוצאי שבת. וביום הראשון טרם עלות השחר ברח הנואף משם ולא נודע מקומו ואשת כסלות הנ"ל חשה לכתוב לבעלה שישוב מהר לביתו באשר הצליח ד' את ביתו במטמון גדול. והאיש שמע אליה וישב ביום ג' ותפתח האשה את התיבה ולא מצאה מאומה מהמטמון אשר אמר הנואף. ובראותה כי שקר בפיו צעקה ובכתה במר נפשה וספרה לבעלה את כל התועבה אשר עשה הרשע הזה. ודברה על לבו הלא לא במרד ובמעל עשיתי זאת סהדי במרומים כוונתי היה לשם שמים והלא הנואף היה איש מאוס ומכוער מאוד, ומה יסיתני לזנות עמו. אמנם הבעל לא שקט בזה רק בא אלי וספר לי כל הדברים ושאל ממני כדת מה לעשות עם אשתו. ושלחתי אחר האשה וחקרתי בחקירות שונות והיא ספרה גם לי ככל הדברים הנ"ל. ....

תשובה - חזרתי על כל הצדדים וקשה מאוד למצוא תרופה ומוזר למכת האולת שתהיה מותרת לבעלה. כי מה שטוענת ששוגגת היא וכונתה היה לשם שמים אין זו טענה להתירה לפי מש"כ המהרי"ק שרש קס"ח ונפסק ברמ"א אהע"ז (סי' קע"ח) - שאם זינתה שסברה שמותר לזנות הוי כמזידה ואסורה לבעלה ישראל. ....

אמנם ... אנכי חפשי למצוא היתר ... וירוח לי דהנה בשו"ת מהרי"ק הנ"ל על שאלת מהרי"ל באשה שיזנתה תחת בעלה ברצון והיא לא ידעה שיש איסור בדבר אם יחשב שוגג. השיב וז"ל ... גרסינן במגילה פ"ק 'וכאשר אבדתי אבדתי' - כאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך דעד השתא באונס ועכשיו ברצון ש"מ שמאותה שעה נאסרה על מרדכי. והנה דבר פשוט שאסתר לא עשתה שום איסור ולא היה בדבר אפילו נדנד עבירה אלא מצוה רבה עשתה שהצילה את ישראל. ותדע שכן הוא שהרי בבאה לפני המלך שרתה עליה רוח הקדש וכו'. ואפילו הכי נאסרה על מרדכי בעלה משום אותו מעשה שהיה ברצון. והלא דברים ק"ו ומה התם דלא היה בדבר שום נדנד עבירה אלא אדרבא מצוה קעבדה ואפילו הכי נאסרה על מרדכי בעלה, אשה שיזנתה תחת בעלה לא כש"כ שהיא אסורה עליו! ואף על פי שאינה יודעת שיש איסור בדבר מכ"מ עשתה היא עבירה וצריכה כפרה וחייבת קרבן עכ"ל מהרי"ק. ומטעם זה כ' ג"כ הב"ש סי' קע"ח ואם זינתה ברצון כדי להציל נפשות כעובדא דאסתר לאחשורוש אסורה לבעלה כיון שהביאה היה ברצון עכ"ל.

ולענ"ד יש להשיב על זה דאף דסברת מהרי"ק סברא גדולה היא דגם אם לא מעלה בד' רק שמעלה בבעלה אסורה, לענ"ד לא שייך זה רק בזינתה ברצון ונתכוונה להנאתה אלא שלא ידעה שאיסור הוא, שמכ"מ נתכוונה למעול בבעלה. אבל בזינתה לשם מצוה שכוונתה רק לשם שמים היאך יקרא זה שמעלה בבעלה? ... ושם במגילה אמרינן א"ר לוי כיון שהגיע לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכניה. אמרה אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ואונס כרצון? ופי' רש"י אף על פי שאני בא אליו מאלי אונס הוא. הרי שהיא בעצמה קראה עצמה אונס. ולכן היה נלענ"ד דאם בודאי היה זה צורך להצלת ישראל אין לך אונס גדול מזה! אבל כפי הנראה מדברי מרדכי הוא בעצמו היה מסופק בזה שאמר אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר וגו' ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות. וכוונת דבריו שהיה בוטח בה' שישלח הצלה לישראל. רק היה מסופק אם ממקום אחר אם ע"י אסתר, כמו שאמר 'ומי יודע אם לא הגעת למלכות'. ... ולכן מצד איסור א"א, אף על פי שהיה ספק מכ"מ היה מותר. דעל ספק נפשות ג"כ מחללים אפילו שבת. אבל שתהיה אח"כ מותרת לבעלה זה הוי ספק איסור. דשמא היה אפשר להציל ממקום אחר, וזינתה ברצון שלא לצורך. וזה שאמרה אסתר 'וכאשר אבדתי אבדתי' שמעכשיו ברצון ומספק נאסרתי לך. ולכן בשהגיע לבית הצלמים וסלקה ממנה שכניה אמרה 'למה עזבתני - וכי אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון?' לא שהיתה אסתר מסופקת בזה דדבר המפורש בתורה הוא שאין הקדוש ברוך הוא דן אונס כרצון, אלא כוונה לומר שמא בזה תראני שלא אלך ושאיין זה אונס אצלי שלא תרצה להושיע לישראל על ידי. ולכן כששבה השכינה אליה ידעה באמת שמה' היתה זאת שרק על ידה רצה להושיע לישראל. ולכן להצדקת באמת לא נחשב לזנות שתאסר על בעלה שאונס גמורה היתה.

והיוצא הזה שאם נאמר כן אז בזינתה ברצון לשם שמים לא תקרא שמעלה בבעלה אכן איני כדאי לחלוק על מהרי"ק וב"ש ולהתיר איסור נגדם. אמנם ראיתי בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קי"ז שנשאל באיש שהלך עם אשתו ועם אחרים ביער ובאו עליהם רוצחנים ולא ידעו להציל נפשם כי אם ע"י שהפקירה האשה עצמה להם ברצון בעלה, אם מותרת לבעלה? והשיב ע"פ דברי מהרי"ק ... אף על גב דשפיר עבדה להצלת עצמה והרבים ומקרי אנוסה, מכ"מ כיון דבעילתה היה ברצונה נאסרה על בעלה. ובזה מתרץ ג"כ הסתירה במה שאסתר פעם חשבה עצמה כרצון ופעם כאונס. ולכן חילק אם הבעילה לא היה באונס רק להציל אסורה לבעלה אבל אם הבעילה בעצמה היה באונס מותרת ע"ש.

והשתא בנדון השאלה שאמר לה הנואף ימ"ש שהוא אליהו הנביא ושולזת נשלח מן השמים לשכב עמה והאמינה בו האולת כ"כ עד שקראה לבעלה לקבל העשירות כאלו כבר הוא בידה. א"כ לפי אולתה היתה מצוה מן השמים על הבעילה עצמה ואין לך אונס גדול מזה ולא נתכוונה בהבעילה למעול בבעלה כי אם כמו שאמרה שסהדה במרומים שהיה כוונתה לש"ש. לזה יש לדון שגם ע"פ מהרי"ק והאחרונים נקראה אונס גמור ומותרת לבעלה כנלענ"ד. אכן אין לסמוך על הוראתי אם לא יסכימו על זה עוד שנים מבעלי הוראה ואז אצטרף עמהם להתיר אשה לבעלה. ובפרט שכפי שנאמר בהשאלה אשה כשרה היתה מאז ויש להם בנים. ....